

Gorsko reševanje na Hrvaškem

✍ Iztok Tomazin

Hrvaška obala in otoki so že desetletja med najbolj priljubljenimi dopustniškimi cilji Slovencev, v zadnjih letih pa vse pogosteje obiskujemo tudi hrvaške gore, plezališča ter druge gornikom, športnikom in rekreativcem zanimive kraje. V spomladanskem mravljišču predvsem plezalno obarvane Paklenice je pogosto največ Slovencev. Nesreče in bolezni so žal nevšečni spremljevalci dopustniškega vsakdana, zato se z njimi na ozemlju Hrvaške vsako leto sooča tudi nemajhno število Slovencev. Zaradi tega je nastal prispevek, katerega namen je seznaniti bralce Planinskega vestnika s tem, kdo izvaja in kako pri naših sosedih poteka reševanje v gorah in drugih težko dostopnih krajih. Tam ne morejo posredovati službe nujne medicinske pomoči (NMP) zdravstvenih ustanov, saj je njihovo delovanje, tako kakor tudi pri nas, večinoma omejeno na

urbane kraje oz. na področja, dostopna cestnim vozilom.

PODOBNOŠTI IN RAZLIKE Z GORSKIM REŠEVANJEM V SLOVENIJI

Gorsko reševanje s spremljajočimi dejavnostmi (preventiva, iskanje pogrešanih, pomoč drugim urgentnim službam ...) izvajajo hrvaški gorski reševalci, združeni v organizacijo, ki je podobna Gorski reševalni zvezi Slovenije (GRZS). Na Hrvaškem se imenuje Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS). Med obema organizacijama je veliko podobnosti. Obe sta prostovoljni, nepridobitni humanitarni službi javnega pomena, specializirani za reševanje v gorah in drugih težko dostopnih krajih, kjer so potrebni posebno znanje, usposobljenost in oprema. Obe sta družbeno cenjeni, vključeni v sistem

zaščite in reševanja ter deloma tudi v sistem NMP. Značilno je dobro medsebojno in mednarodno sodelovanje ter sta članici mednarodne zveze gorskih reševalnih organizacij IKAR. Podobna je tudi usposobljenost in oprema gorskih reševalcev, od tehnične in sanitetne opreme do voznega parka.

Seveda so med GRZS in HGSS tudi razlike. Gorsko reševanje v Sloveniji bo leta 2012 praznovalo že častitljivo 100. obletnico, Hrvatje pa letos praznujejo 60. obletnico organiziranega gorskega reševanja. Začeli so z interno reševalno službo njihove krovne planinske organizacije (Hrvatski planinarski savez, HPS), danes pa so samostojni, a še vedno povezani s HPS. Ločitev so izpeljali manj travmatično od Slovencev. Pošteno priznavajo, da so se od nas marsikaj naučili, tako od dobrih strani kakor tudi od naših pomanj-

Reševanje v kanjonu reke Cetine FOTO: ARHIV GRS HRVAŠKE

Reševalna akcija na Velebitu FOTO: HRVOJE DUJMIĆ

kljivosti in nesreč. Med hrvaškimi kolegi je močno odmevala predvsem tragedija nad Okrešljem. Kakor se za dobre učence spodobi, so Slovence v nekaterih pogledih tudi prehiteli. Čeprav je GRZS v Sloveniji znana in priznana organizacija, v družbi še nima take veljave, kakor bi jo glede na potencial, vlogo in usposobljenost lahko imela. Hrvatje so na tem področju prodornejši in uspešnejši.

Z večletnimi prizadevanji, vključno z uspešnim lobiranjem, so dosegli sprejete zakone o gorskem reševanju na Hrvaškem, o kakršnem GRZS lahko za enkrat le sanja. V hrvaškem sistemu zaščite in reševanja ima HGSS pomembnejšo vlogo, enako velja tudi za vlogo v zdravstvu oz. v sistemu NMP. Dejavnost HGSS je širša od dejavnosti GRZS. Dejavno sodelujejo tudi pri reševalnih intervencijah izven območja hribov in gora, npr. pri reševanju na otokih ter celo v urbanem okolju v predorih, na visokih objektih in pri prometnih nesrečah. Rešujejo tudi v podzemnih jamah, za kar imamo v Sloveniji posebno jamarsko reševalno službo. HGSS je vse bolj mednarodno aktivna, kar je izziv tudi za GRZS.

Gorsko reševanje je na Hrvaškem tako kakor v Sloveniji brezplačno. Enako kakor pri nas in v večini evropskih držav

je ob nesreči oz. v primeru potrebe po nujni pomoči katere od reševalnih služb najbolje poklicati številko 112 – operativno komunikacijski center, ki na podlagi podatkov s terena poskrbi za obveščanje in aktiviranje ustrezne službe.

KDO VAM BO POMAGAL NA HRVAŠKEM

V vrstah hrvaških gorskih reševalcev so predvsem alpinisti in gorniki pa tudi jamarji in smučarji, ki so usposobljeni za izvajanje prve pomoči ter vseh reševalnih in iskalnih tehnik, potrebnih v težko dostopnih krajih, vključno z uporabo helikopterja.

Trenutno je okrog 500 gorskih reševalcev, med njimi 25 zdravnikov, 12 inštruktorjev in nekaj vodnikov reševalnih psov. Nekateri so specializirani za helikoptersko reševanje, vodenje reševalnih psov pa tudi za vodenje iskalnih intervencij in jamsko potapljaško reševanje.

Osnovne organizacijske oz. operativne enote HGSS so postaje v večjih krajih. Imajo jih 20, pokrivajo pa celotno ozemlje Hrvaške vključno z ravninskimi predeli.

Razvito imajo helikoptersko reševanje, čeprav na tem področju v nekaterih pogledih zaostajajo za Slovenijo, še bolj pa za razvitimi evropskimi državami. Predvsem

velja to za aktivacijski čas (čas od nastanka urgentnega stanja do vzleta helikopterja) in odzivni čas (čas od nastanka urgentnega stanja do prihoda reševalcev na kraj dogodka), ki sta pri hudih boleznih in poškodbah med najpomembnejšimi dejavniki preživetja in zmanjševanja posledic. Že v Sloveniji je aktivacijski čas helikopterja za gorsko reševanje predolg (povprečno 17 minut), daljši od priporočenih mednarodnih standardov (pod 5 minut), na Hrvaškem pa je izven dežurstev okrog 30 minut, med dežurstvi pa 10–15 minut. Na Hrvaškem je odzivni čas daljši tudi zaradi večjih razdalj, saj reševalni helikopterji poletijo večinoma iz Splita, deloma pa iz Pule. V obeh državah je helikopterski prevoznik vojska, kar je tudi vzrok za počasno aktivacijo, saj je tog, birokratski sistem zaradi počasnosti neprimeren za hitro, urgentno aktivacijo. Hrvatje uporabljajo velike, a že precej zastarele ruske helikopterje MI 8. Tako kakor v Sloveniji je med glavno poletno sezono tudi na Hrvaškem organizirano dežurstvo gorskih reševalcev pri helikopterju, kar skrajšuje čas intervencije. Hrvatje pa so v organizaciji naredili še korak naprej, saj so povezali dejavnost helikopterskega gorskega reševanja s helikoptersko nujno medicinsko pomočjo (HNMP), ki pokriva otoke in celino ter prometne nesreče in druga nujna stanja kjerkoli. V tem okviru izvedejo 150–200 helikopterskih intervencij na leto, kar je nekoliko manj kakor v Sloveniji. Strokovno podprte ideje in predloge o združitvi letalske dejavnosti GRZS in HNMP imamo tudi v Sloveniji, žal pa odgovornih in odločujočih še nismo prepričali v nujnost le-te. Enako velja za vzpostavitev treh helikopterskih baz, kar bi zagotovilo pokritje celotne Slovenije oz. enako dostopnost HNMP za vse Slovence.

Slovenski in hrvaški reševalci dobro sodelujemo. Nekateri Slovenci smo člani oz. sodelavci HGSS. Sodelujemo v okviru IKAR, včasih smo skupaj na alpinističnih in himalajskih odpravah, celo na Everest smo plezali skupaj, veliko je tudi osebnih prijateljstev. Skratka, če bi politiki obeh držav imeli vsaj približno tako dobre in urejene odnose, bi nam bilo lepše, le mediji na obeh straneh meje bi ostali brez vročih tem. Seveda pa si vsi želimo čim več uspešnega preventivnega in čim manj praktičnega reševalnega dela. ◉